

CAPVT VI.

DE

IVRE IMPERANTIVM CIRCA PVBLICA OFFICIA.

§. I.

Administratio reipubl. & omnia, quæ ab ea dependent, siue concernant eius tranquillitatem *externam* siue *internam*, originetenus (g) & quoad fundamentum penes solum imperantem in quavis ciuitate resident.

§. II. Cum autem administratio hæc ob mul-

hæc distributio vel limitum mutatio impediri pacto publico vel lege fundamentali, quale quid in *instrum. Pac.* occurrit.

(g) Consistit imperium in iure omnia illa agendi, quæ ad salutem reip. spectant, quemadmodum etiam in principis voluntatem omnia, quæ huc spectant, delata sunt. Ergo præter imperantem nemo ius imperandi in republ. suo nomine & iure habere potest, sed omnes sunt subditi, omnes ab eo dependent. Interim alia quæstio est, annon prudentius imperans agat, si alios in consilium & auxilium in administratione reip. vocat? ANTONINI imperatoris sententia fuit: *æquius est, ut ego tot & talium amicorum consilium sequar, quam ut tot & tales amici eam vnius voluntatem sequantur.* Eadem sententia fuit L. Æmili apud LIVIUM lib. XLIV. c. 22. aientis: *non sum is, qui non existimem, admonendos duces esse, imo eum, qui de sua vnius sententia omnia gerat, superbum iudico magis quam sapientem.*

multitudinem negotiorum (h) a solo imperante commode expediri non possit, necessitas vrget, subditos in partem curarum vocare, eisque munera certa reipublicæ obunda committere.

§. III.

(h) Amplissima & multifaria sunt negotia reipubl., quo latius territorii limites se extendunt, & respublica subditis abundat. Antiquissimarum ciuitatum administratio vel per unum satis commode expediri poterat, scilicet ipsum imperantem, postquam subditorum non tanta erat copia, & limites territorii non adeo se extendebant. Ast vbi ciuitates crescere, & vrbes pagosque plures in se continere, & sic amplissimum imperii ambitum comprehendere cœperunt, ratio necessitatis publ. postulat, vt imperans quosdam in subsidium sibi assumeret, ex quo tot officia publica in rebuspubl. nata sunt. Reuera enim vis consilii experts mole ruit sua, vt ait HORAT. & plures facilius munia reipubl. sociatis laboribus exsequuntur. TACIT. lib. I. annal. c. 11. Hoc intuitu Iethro Moisi auctor fuit, de eligendis viris idoneis, piis & prudentibus, qui regerent populum in certas classes & ordinem distributum, quoniam huic rei solus Moises sufficere haud posset, Exod. XVIII, 17. Deut. I, 9. seqq. & cum ne sic quidem Moises omnibus sufficeret negotiis, septuaginta viri ad iussu Dei electi sunt, qui simul sub eo populo præessent. Satis apte enim VELLEIVS lib. II. c. 127. ait: magna negotia magnis adiutoribus egent, ex quo perspicuum est, salutem reipubl. quoque in optimis administratoribus sitam esse, ceu prudenter iudicat Otho imperator apud TACITVM lib. I. hist. c. 34. aiens: Quid? vos pulcherrimam hanc urbem domibus & tectis & congestis stare creditis? Muta ista & inania intercidere & reparari possunt. Aeterna verum & pax gentium & mea cum vestra salus INCOLVMITATE senatus firmatur. De Cyro XENOPHON

§. III. Ex quo fluit, (I.) omnia officia, qualiacunque demum fuerint, dependere a summa potestate imperantis, atque adeo respectu imperantis officiales manere *subditos*.

(i)

§. IV. Porro (II.) qui sibi publicum aliquod munus absque concessione imperantis (k) arrogat, criminis læsæ maiestatis reus merito habetur.

§. V.

in *Cyropæd. lib. 8. p. m. 203.* refert, quod hac in re rei militaris ordinem intuitus sit. Nam, ait, plerumque decuriones curam decurionum gerunt, ductores manipularii decurionum, tribuni manipulariorum ducum, decem millium præfecti tribunorum, quo quidem ipso contingit, ut nemo sit, cuius cura non geratur, tametsi valde multe sint hominum myriades, eumque vult imperator exercitus opera uti, satis est, decem millium præfectis mandata dedisse.

(i) GROT. *Lib. I. c. 4. n. 6.* Si officiales considerantur respectu eorum, quibus præpositi sunt, habentur pro publica persona, si respectu imperantis, sunt & manent subditi & privati sunt, nam omnis, ait GROTIVS cit. loc. facultas gubernandi, quæ est in magistratibus, summæ potestati ita subiicitur, ut quicquid contra voluntatem summi imperantis faciant, id defectum sit ea facultate. Et pro actu privato habendum, id quod contra Monarchomachos omnino notandum, qui satis inepte magistratui subalterno resistendi imperanti facultatem concedunt. Pertinet huc effatum MARGI AVRELIJ imperatoris: Magistratus quidem ipsos de privatis, principes de magistratibus, Deum autem de principibus decernere & iudicare.

(k) Concedere alicui munus reipubl. est solius imperantis, & sine huius concessione nemo imperium sibi arrogare in republ. potest, quod cum subditus facit, violat

§. V. Quamcunque (III.) *officiales auctoritatem publicam & potestatem* habent, hanc omnem habent ab imperante: (1) in ceteris pro *priuatis* habentur.

§. VI. Subditi (IV.) non possunt sibi *constituere magistratus*, (11) nisi *ex concessione* im-

lat eo ipso *maiestatem reipubl. seu iura imperantis*, quo etiam respexit ICtus in l. 3. D. ad L. Iul. Maieft. Ex quo etiam per se fluit, quod quilibet subalternus magistratus *concessionem* suam, seu *titulum* principi edere debeat, si concessio eius in dubium vocetur, cum officium publicum a nemine sine concessione imperantis vel *immediate*, vel *mediate* possideri possit.

(1) Quatenus habent auctoritatem publicam, eatenus *vice imperantis praesident*, & inde non ineptum est, quod in magistratus inferiores possit committi crimen laesae *Maieftatis*, non propter se, sed propter eum, cuius characterem gerunt. vid. l. 5. C. ad LL. Iul. Maieft. Sed publicam habent auctoritatem, *quatenus potestate sibi commissa legitime utuntur*. Quod si sub praetextu auctoritatis publicae vim inferant, vel alias inique agunt, pro *priuatis* habentur, & sic singulis permessa in eos videntur, quae in *priuatum*, atque adeo licet crimen sit, resistere magistratui subalterno, *resistentia* tamen impunita erit, si contra potestatem sibi commissam agit, & quidem *notorie*. Hoc sensu dicitur, *magistratum de facto agentem pro priuato haberi*. Circumscribitur autem potestas tum respectu loci, tum personarum &c.

(11) Postquam Scipiones, quibus imperium in bello Hispanico commissum erat, cecidissent, L. Marcius, eques Romanus, imperium in exercitu Romano, illo consentiente, suscepit, resque egregias gessit. *Res geste eius quidem magnificae senatui vise sunt, titulus honoris, quod imperio non populi iussu, non ex auctoritate patrum dato, propraetor senatui scripserat, magnam partem*

imperantis, (m) quæ tamen itidem *dependens* est.

§. VII. Et cum (V.) quilibet, qui alterius nomine agit, alteri, cuius autoritate agit, ad rationes reddendas obstrictus sit, merito quoque singuli officiales ad hoc obstricti sunt. (n)

s. VIII.

tem hominum offendebat, rem mali exempli esse, imperatores legi ab exercitibus, iudicantes, atque adeo propriæ toris titulum & honorem ei denegarunt, & P. Scipionem cum imperio in Hispaniam miserunt. LIVIVS lib. XXVI c. 2.

(m) Quicquid subditi, eligentes Consules &c. agunt, non suo, sed *imperantis* nomine agunt, atque adeo huic quoque rationes reddere debent. Quod si sua abutantur potestate in perniciem reipublicæ indignos eligendo, principis est, eos suo iure priuare, vel alios constituere. Vnde optime CONRING. *de maiest. ciuil. c. 15.* obseruat differentiam, quod aliud sit constituere *sua vi, sua autoritate & potestate*, & constituere *opera vicaria & delegata*. Neque potest imperans potestatem hanc alteri concedere *priuatue* seu *independentem*, nisi velit maiestatem suam diminuere. Hoc intuitu plerique in locis *confirmatio superioris* requiritur, quæ *constitutioni* æquiparatur, cum vi huius electum possit reicere, siquidem id rationes reipublicæ postulent.

(n) Non desunt nostris temporibus exempla, quæ docent, a *magistratu oppidano* hoc in dubium vocatum & existimatum fuisse, sed ad rationes principi reddendas non esse obstrictam. Sed cum omnem suam potestatem non *iure proprio*, sed *dependentem* gerant, reuera *independentiam* eo ipso profitentur, qui rationum redditionem declinant. Dictatores olim summam potestatem inde sibi vindicare poterant, quod nullis rationibus red-

§. VIII. Neque officiales ab hac obligatione liberare potest vllum priuilegium (o) aut obser-

dendis essent obnoxii, vt passim DIONYS. HALICARNASSEVS ait. Sed magistratus Athenienses, officio deposito, cogebantur rationes reddere gesti magistratus apud *logistas* vel *Euthynas*, est enim nomen magistratus apud Athenienses. Erant viri numero decem, apud quos rerum a se gestarum rationes reddebant illi, qui legationem obierant, aut magistratum gesserant, aut aliquid de rebus publicis administrarant. SVIDAS voc. εὐθύνας. Idem confirmat AESCHYNES orat. contra Ctesiphont. Iubet, ait, lex magistratus omnes, quos populus creat, & publicorum operum præfectos, & omnes, qui tractant aliquid ciuitatis ultra triginta dies, & qui iudiciorum principatus obtinent, & qui sorte lecti sunt, hos inquam, omnes lex iubet præesse, probatos in foro & rationem atque εὐθύνας apud scribam & Logistas deponere, ita vt nemo vel minimo magistratu gesto, nisi rationem & εὐθύνας reddiderit, a populo corona donari possit. Interest præterea imperantis, vt bona ciuitatum, quæ Senatus vt plurimum administrat, in salutem reipublicæ conseruentur, non dilapidentur. Sunt enim magistratus subalterni, quasi reipubl. villici, vt eos appellat CICERO pro Cn. Plancio, hos autem ad rationes reddendas esse obstrictos, nemo vnquam dubitauit. Neque hoc ipso iura ciuitatum minuuntur, sed conseruantur, contra perfidos & malos administratores, & si vel maxime dicamus, bona hæc ad ciuitatem pertinere, & sic illis, qui eum repræsentant, rationes esse reddendas, hoc ipso tamen non adimitur imperanti *suprema inspectio*, cum etiam a singulis rationes administrationis bonorum propriorum exigere possit, quatenus reipublicæ interest, ne quis re sua male vtatur. vid. Dn. STRYK. de iure principis circa rationes ciuitatum c. 2.

- (o) Plures sunt ciuitates, quæ ab hac redditione rationum se liberas putarunt, quod intra tantum tempus non

obseruantia in contrarium, cum vtrumque nihil operetur in damnum reipublicæ.

§. IX. Imo (VI.) quæcunque demum potestas libera ipsis concedatur, ita tamen comparata est, vt adhuc recursus detur ad *uperiorem* (p) si contra officium suum agant.

§. X. Cum autem publicæ rei administra-
tio satis ardua sit, præsidēs quoque tales desiderat, qui huic negotio sufficere possunt. Atque adeo ad *idoneos* h. e. sapientes & prudentes (q) constituendos principes quilibet obligatur.

§. XI.

non inerit exacta. Sed (I.) talis obligatio, quæ immediate ex *subiectionis* ratione descendit, est in-
scriptibilis: (2.) si non essent rationes reddendæ de gesto officio, quodammodo *independentes* magistratus fierent. Idem de eiusmodi priuilegiis dicendum est, quia tendunt in perniciem reipubl., qualia quæ sunt, recte reuocantur, vti suo loco dictum est.

(p) Sic si princeps certo collegio concedit priuilegium de non appellando, non tamen eo ipso exclusa est *quevela denegatæ vel protractæ iustitiæ*, quia hæc tantum eo tendit, vt Princeps inquirat, an collegium hoc recte concessio iure utatur nec ne?

(q) In hunc finem duo obseruanda sunt: (I.) vt *sincere omnia in magistratibus creandis agantur*; sin secus, reipublica salus pessime se habet. Certe tempore Cæsaris & Pompeii reipubl. Romana cladem ingentem inde per-
pessa est, quod magistratus turpiter acquirerentur. Nam, vt ait APPIANVS de bello ciu. lib. II. p. 724., & magistratus per factiones largitionesque, improbis studiis, interdum saxi etiam gladiisque acquirebantur, & largitiones nullo pudore cohíbente frequentabantur, & populus venales in comitiis præbebat operas, boni vero his de causis in vniuersum a magistratibus abstinebant, vt su-

tutam perturbato res publica per octo menses aliquando magistratu caruerit. Hoc pendens Pompeius iudicia proposuit, cum de aliis criminibus, tum praeipue de numerum corruptelis ac largitionibus; videbatur enim ex hoc, ceu fonte, nasci mala publica, & proinde hoc curato securitatem sanitatem celerem. APPIANVS lib. II. de bell. civil. p. 728. (II.) ut probi & sapientes officiis publicis praeficiantur, exemplo Dei, qui hoc egregie observauit in populo suo, vti ex locis ad §. 2. allegatis patet. Inprimis vero consiliarii integritate conspicui esse debent Prou. XII, s. cum optimum consilium & quod salutare esse debet, est a solo Deo. Prou. XIX, 21. Iosaphat exemplo suo id confirmat 2 Paral. XIX, 6. seqq. Contra malorum consiliariorum infelicissimi euentus. 2. Sam. XVI, 20. seqq. & XVII, 1. Reg. XII, 6. seqq. Cyrus apud XENOPHONTEM lib. 3. Cyropæd. p. m. 202. lit. D. non inepte existimauit, quod si tales ii non essent, quales esse conueniret, quorum opera maxima plerumque negotia essent conficienda, male suis rebus prospexit fore. Si illi tales essent, quales oporteret, praeelate secum actum iri. Hos itaque ministros ut impetraret, optime iudicauit, sibi quoque virtutem esse exercendam. Nec enim fieri posse putabat, ut qui talis ipse non esset, qualem esse oporteret, is alios ad praeclaras & laudabiles actiones incitaret. Multum autem situm esse in eo, ut optimi summis rerum praeficiantur, id alibi lib. de prouentib. p. m. 920. lit. a. hac declarat ratione, quod quales sint praesides, tales etiam sint respubl. Hinc BASILIIVS imper. ad filium c. 18. Consiliariis, inquit, utere iis, qui rebus propriis bene consuluerunt, recteque eas administrarunt, non autem, qui per imprudentiam male. Nam qui suis rebus male prospexerit, nunquam ille bene consuluerit alienis. Male certe rebus publicis consulunt, qui in eligendis ministris magis gratiam, quam merita respiciunt, quod Tiberius exemplo Seiani expertus est. Plura exempla adducit FORSTNER. ad Tacitum lib. I. anal. c. 24. verb. magna apud eum auctoritate. Quo magis officia publica rebus publicis profunt,

§ XI. Quos imperans dignos iudicat, hos vel inuitos ad officium publicum subeundum cogere potest: (r) quos indignos ex post facto & infideles animaduertit, hos rursus sua potest priuare potestate. (f)

§ XII.

si in probos incidunt, eo magis etiam rempublicam auerunt, si ad improbos, intemperantes & auaros deuoluuntur. Tribunos creandi mos reipubl. Romanæ magis vel minus commodus erat pro tribunorum ingeniis. Quoties enim homines iusti & moderati & publicæ utilitatis, quam sui priuati commodi amantiore hanc potestatem habebant, is, qui reipubl. læssisset, penis persolutis, aliis, qui idem facere fuissent parati, metum ingentem incutebat. Sed quoties improbi & intemperantes & auari homines tantam potestatem adipiscebantur, tunc his contraria fiebant. Inde concludit DION. HALICARN. lib. VII. Quare his mos non erat corrigendus, ut vitiosus, sed increandis tribunis plebis danda erat opera, ut viri honesti & boni ad id deligerentur, neue temere quibusuis res tanti momenti committerentur.

(r) Hoc fluit ex obligatione singulorum subditorum, & potestate impeuantis circa reipubl. Eo ipso enim, quo quis se in Rempubl. aliquam confert, merito quoque ad onera eiusdem subeunda obligatur. Stare debemus omnes, inquit CICERO orat. pro Cn. Plancio, tanquam in orbe aliquo reipubl., qui quoniam versetur, eam deligere partem debemus, ad quam nos utilitas illius salusque conuertent.

(f) Hoc liquidum itidem est ex fine reipublicæ, qui in primis corrumpitur per infidelium administrationem, qui tanquam prædones administrationi inhaerent. Res conclamata est; ut vero digniores exquirantur & substituantur, ut plurimum in republica corrupta est difficile, quo ipso fit, ut mutandi officiales potestas non semper exerceri possit. Caput infestus plebi iam dudum

§. XII. Quod in tantum verum est, vt etiam, quibus officium hereditarium concessum est, ob abusum ingentem suo possint priuari iure. (t)

§. XIII. Præterea quamuis imperans officia publica per rempubl. distinxerit, & cuique certum assignauerit negotium, eo ipso tamen potestas eidem non est adempta, aliquando in certis casibus aliis extra ordinem (u) negotium expediendum committendi, ex quo fluit *ius committendi*.

§. XIV.

senatus erat, quod Pacuio Caluio nobili, homini improbo, animum præbebat, sibi senatum plebemue obnoxium faciendi. Negotium miro artificio aggressus est, quod refert L. VI vs lib. XXIII. c. 2. & 3. simulauitque se veterem senatum tollere velle, sed ita vt in singulorum remotorum locum *virum fortem & strenuum* cooptarent. Vbi ad electionem deuentum est, apparuit, *deesse quos in eorum locum substituerent*, inde veterem senatum sponte retinuerunt dicentes, *notissimum quodque malum tolerabile esse*.

(t) Pertinet huc *patrimonialis iurisdictio*, quæ pluribus hodie concessa est, sed ob abusum merito aufertur ex ratione allata. Licet enim iam videatur *propria esse*, est tamen nihilominus adhuc *subordinata*, nec ita potuit in alterum transferri, vt pro lubitu etiam in detrimentum reip. quis illam exercere posset. vid. Dn. STRYK. *de abusu iuris quaesiti*.

(u) Directio officiorum publicorum manet semper penes imperantem, ergo & arbitrium, *virum negotia incidentia*, quorum expeditio alias officialibus ordinariis est demandata, per ordinarios illos expedire, an alios peculiariter ad id delegare malit? Noti sunt apud Romanos *extraordinarij magistratus*, qui necessitate publica cogen-

§. XIV. Imo si imperans consultius utilitati reipublicæ esse arbitretur, per commissarios negotium expedire, vel inuitis partibus, (x) quarum interest, ex officio tales potest delegare.

§ XV.

cogente constituebantur, quales erant *interreges*, *Di-fatores*, *decemviri* &c. vid. *OBRECHT de extraord. populi R. imper.* Notabile vero in primis erat illud *extremum atque ultimum Sctum*, quo nisi pene in ipso urbis incendio, atque desperatione omnium salutis utebantur, ut ait *CAESAR lib. I. de bello ciuil. c. V. n. 3.* Non enim semper est eadem ratio temporis, statusque publici. *Quilibet nautarum veftorumque tranquillo mari gubernare potest: ubi seuu orta tempestas, ac turbato mari rapitur vento navis, tum viro & gubernatore opus est,* ut ait *Q. Fabius apud LIVIVM lib. XXIV. c. 8.* Imo nec ita negotia omnia possunt officiis publicis distribui, ut non plurima ad ipsum principem adhuc reduci debeant, ubi multo magis commissariis opus est, quatenus ipse per se negotia talia expedire nequit. Atque hi commissarii ab ordinariis in eo differunt, quod hi *perpetuo* certis causis expediendis præficiantur, commissarii vero *extra ordinem* ad certam causam ab imperante constituntur.

(x) Exinde nullum ius absolutum partibus est quæsitum, quod iis præpositi sint ordinarii officiales; nam & horum constitutio ut & commissariorum æqualiter dependet a principe. Generalis quidem imperantis voluntas in constitutione ordinariorum officialium hæc est, quod regulariter hi expedire debeant negotia iis demandata; sed subditis eo ipso nihil promittit, nec iis obligatur, quin si vel maxime promisisset, talis tamen promissio esset intelligenda *cum exceptione*, nisi aliud ab imperante fuerit postea utilius reip. indicatum, cum salus reipubl. temper suprema lex esse debeat. Atque tales commissarii

§. XV. Quamuis vero imperans lege antecedente publica *statum*, *etatem* aliasque *qualitates* circa officiales determinauerit, ipse tamen ad hæc requisita non præcise obstringitur, (y) cum sibi legem haud dixerit, vt ut in dubio a lege illa publica recedere noluisse præsumi debeat.

§. XVI. Sic quoque penes imperantem arbitrium est, vtrum *indigenæ* an vero *extranei*

farii declinari non possunt, facilius tales, qui *extra necessitatis* casum inuita altera parte forsitan petiti sunt.

(y) *Questiones politice a iuridicis* sunt discernendæ. Non semper prudenter facit imperans, si *contra legem* latam officii publicis eum admoueat, qui debitis requisitis haud instructus est, quoniam id ipsum non raro ceterorum inuidiam & odium excitare solet, interim si facit, nihil contra regulas iuris facit. Sic Q. Fabius consultum reculabat, ex lege, qua cautum erat, *ne intra decem annos eundem consulem resciri liceret*. Tribuni plebis nihil id impedimenti futurum aiebant, *se ad populum latus, uti legibus solueretur*. Et ille quidem in recusando perstabat: *quid ergo attineret leges ferri, rogans, quibus per eosdem qui tulissent, fraus fieret? iam regi leges, non regere*. Populus nihilominus suffragia inibat, & consulem eum dicebat. LIVIUS lib. X. c. 13. Hoc sensu itaque accipi debet, quod vulgo dicitur, *quod sacrilegii instar sit, de eius habilitate disputare, quem imperans scienter officio publico præposuit*. Hac potestate populi fretus P. Cornelius Scipio petebat ædilitatem ante legitimam ætatem, cui cum obisterent tribuni plebis, *Si me, inquit, omnes Quirites ædilem facere volunt, sit annorum habeo*. Tanto inde favore ad suffragium ferendum in tribus discursum est, vt tribuni repente incepto destiterint. LIVIUS lib. XXV. c. 2.

(z) Itē.

nei officiis publicis sint præficiendi, (z) nisi lege fundamentali seu pacto publico imperantis potestas restricta sit.

§. XVII. Idem quoque ius habet constituendi officiales perpetuos & temporales, concedendi officia personalia & hereditaria. (a)

§. XVIII.

(z) Iterum hæc quæstio magis est politica quam iuridica. Aliquando consultius est plane indigenas non admittere, sicuti in iure Rom. extant peculiæres constitutiones, quibus excluderentur indigenæ a certis officiis publicis, l. 3. D. de off. assess. l. 10. C. de assessor. & domest. t. t. C. ut nulli patriæ suæ administratio permittatur, ne simul indigenæ aliquid moliri possint in perniciem reipubl., id quod sæpe Romani in prouinciis experti erant. Tempore Claudii imperatoris acriter concertatum fuit, utrum primores Galliæ Comatæ ad honores in vrbe adificandos essent admittendi? Vicit tamen sententia Claudii, & ita admissi sunt. TACITVS lib. XI. annal. Aliquando autem status reipublicæ non fert alienigenas, & hinc lege publ. hoc præcaueri solet, vti MYLER AB EHRENBACH in hyperbol. cap. 6. §. 10. seqq. ex variis gentium & rerumpubl. moribus demonstrat.

(a) Idem hoc ex regulis prudentiæ dependet, & ex facie & statu reipubl. æstimandum. vid. FORSTN. ad Tacit. P. 1. p. 2. BODIN. de Rep. p. 672. Mamercus apud LIVIUM lib. 4. c. 24. iudicat, maximam custodiam libertatis esse, si magna imperia diuturna non essent, & temporis modus imponeretur, quibus iuris imponi non possent. Quod consilium in rebuspubl. democraticis iatis tutum est. Cum ordo iudicum Carthagine dominaretur, eo maxime, quod idem perpetui iudices erant, prætor factus Annibal extemplo legem promulgauit, pertulitque, ut in singulos annos iudices legerentur, ne quis bienium continuum iudex esset. LIVIUS lib. 31. c. 32. Ceterum

§. XVIII. Sicuti porro imperans, ut haec tenus dictum, officia inter subditos actu distribuit, ita iure naturæ non prohibetur, quo minus possit alicui spem ad officium mox vacaturum dare, quod alias vocant *expectatiuum*. (b)

§. XIX. Siue autem *generalem* siue *specialem* expectatiuam alicui dederit, reuocari ab imperante *licite* potest, (c) cum declaratio de

terum non idem iuris retinet imperans circa *personalia*, quod habet circa *hereditaria*. Hæc difficilius auferuntur, facilius illa, quæ plerumque ex *mera* dependent *gratia*, cum illa per modum contractus acquirantur, & in alterius patrimonium redigantur.

(b) De licentia expectatiuarum olim varie disputatum fuisse ostendit MYLER AB EHHRENBACH in *hyparch. c. 3. §. 1.* Sed rationes contra illas admodum leues sunt. Aiunt dissentientes, in omni *expectatiua* latitare *votum captandæ mortis* alterius, imo non raro sepe metuendas esse insidias, quæ alteri propterea struuntur. Verum hæ rationes quidem indicant periculosas quandoque esse posse expectatiuas, sed iuri naturæ easdem esse aduersas, non euincunt: nullius ius lædunt, neque statim, quod *votum captandæ mortis* continet, pro *turpi* vel *rectius iniusto* habendum, quia sic omnes successiones essent eliminandæ. Et denique si quæ *turpitudinis* hic adest, illa non est in *concedente*, sed in *imperante*, nec in *regulas iusti*, sed tantum *honestatis* intertæ impingit. conf. STRVV. *synt. iur. feudal. c. 7. apb. 5.* ubi exemplum HIERONYMI SCHVRFII adducit, cui reculauit ob hæc rationes expectatiuam feudalem, cuncti omni iuri esset contraria, in quo tamen errauit.

(c) Non est quæstio hic de *regulis decori*, secundum quas *indecorum* ut plurimum videtur, reuocare beneficium pro-

de officio publico alicui conferendo non fit
pactum, inter imperantem & subditum ini-
 tum,

promissum & inconstantiæ character est, semel destinata certo consilio retractare. Sed quaritur *de regulis iustitiæ*, ubi vnice inquirendum, an in expectatiua tali lateat pactum proprie dictum? id quod volunt allegati a MYLERO AB EHRENBACH in *hyparchol. c. 3. §. 24. seqq.* quasi hic princeps serio promitteret, & subditus seu expectatiuarius promissum acciperet. Ipse quidem MYLERSVS in contrariam sententiam inclinât, sed ex rationibus valde inadæquatis, quas nec referre nec examinare lubet. Videlicet hætenus ostendi nequit, *pactum* proprie dictum hic adesse, seu promissionem hac intentione a principe datam, *vt alteri velit ius perfectum tribuere* ad promissum præcise exigendum. Est enim promissio, iudice RVFFENDORFIO, *perfecta & imperfecta*, vid. *de offic. hom. & civ. c. 9. §. 6.* Illa est, per quam promittens intendit *ius perfectum* in alterum transferre, & quidem *irreuocabile*: hæc vero, per quam, vt dictum est, non intendit *ius perfectum* in alterum transferre, sed magis ex regulis decori & humanitatis se adstringit, ita vt *præstatio promissi vnice ipsius liberalitati; & humanitati relinqui debeat*, quorum pertinent hodie promissiones sericæ vïrorum potentum de promouenda alterius salute. Ceterum vtrum promissio *perfecta an imperfecta* sit, plerumque ex natura negotii æstimandum, vtrum tale subsit, in quo alicui *ius perfectum* transferri soleat nec ne? Quæ negotia ita sunt comparata, vt vnice precibus a superiore expetenda & gratiæ eiusdem accepta ferenda sint, in iis nullo modo se adstringere perfecte voluisse videtur. Atqui expectatiuæ, h. e. *promissiones de officio in futurum ex gratia conferendo*, sunt tale negotium, cum vnice ex principis gratia collatio officiorum dependeat, & sic in expectatiua magis latitat *imperfecta* quam *perfecta* promissio. Et cum princeps officia iam collata reuocare queat, nulla

tum, sed nuda *gratiosa declaratio*, quid in posterum imperans facere velit.

§. XX. Multominus itaque *successor* in imperio obligabitur ad expectatium adimplendam, (d) cum idem arbitrium officia pro lubitu conferendi habeat successor, quod defunctus.

§. XXI. Non negandum tamen est, posse aliunde obligationem accedere ad expectatium utroque casu adimplendam, tum ob insignia *merita* impetrantis, tum si per modum cuiusdam *contractus* (dd) sit concessa in utilitatem reipublicæ.

§. XXII. Ex eodem fundamento impetranti competit ius *substituendi* (e) alium ei, qui

ratio apparet, cur non etiam possit ab *expectativa* recedere, maxime si iniquis, ut solet, mediis impetrata sit. *Nou. 69. c. 1.*

(d) Si ipse princeps, qui expectatium dedit, ad illam implendam haud perfecte adstringitur, multominus obligabitur successor, quacunque demum ratione succedat. Neque aliud dicendum arbitror, si vel maxime *expectatium* confirmasset, cum *confirmatio* nihil noni iuris transferat, sed sequatur naturam eius quod confirmatur.

(dd) Conf. quæ dicta sunt ad cap. III. §. LXIII. de irrevocabilitate privilegiorum, quæ itidem ad expectativas quadrant.

(e) Differunt substituti ab illis, qui nudam *expectatium* habent, quod iam actu adsumantur ad officium, iuramentum præstent, & sic ipso iure post mortem eius, cui substituantur, munus continuent. Ex eodem fundamento habet *ius* quoque *adiungendi* &c.

(f) Omne

qui adhuc officium gerit, vt simul cum eo in administratione concurrat.

§. XXIII. Neque absolute contra regulas iuris naturæ est, (f) certum pretium exigere ab illis, qui ad officia publica adspirant, modo de cetero habeatur ratio qualitatibus personarum, & salus publica inde nullum detrimentum capiat.

§. XXIV.

(f) Omne vitium, quod hic subesse potest, inde est, si nude ad diuites respiciatur, non attendendo, vtrum sint habiles, nec ne? Item si cum summo reipublico periculo pauperes excluduntur, qui tamen sunt habiles. Hæc si præcaueantur, nullum vitium in collatione non gratuita officiorum est. Neque enim ius naturæ determinat, vtrum munera gratis sint conferenda, an vero pro pecunia? ergo principis determinationi hoc relinquendum, maxime vbi ipsa officia satis quæstiosa sunt Conf. Cardin. RICHELIEV *Testam. politiqve Part. I. sect. 1. c. 4.* Non nego tamen, consultius esse, hoc mercimonii genus in conferendis publicis officiis eliminare. Nam ALEXANDER SEVERVS optime dixit: *ego vero non patiar mercatores potestatum; necesse est enim, vt qui emit, vendat.* LAMPRID c. 49. Tale vitium mercimonium officiorum, quale fuit tempore Theodosii M., merito iuri publico vniuersali repugnare assero, de quo ita ZOSIMVS lib. IV. scribit: *cum temere & indignos publica infunderet, pluribus egere cepit pecuniis, eaque re prouinciarum administrationes venales proposuit quibusuis accedentibus, nulla existimationis aut honestæ vitæ ratione habita; quin eum idoneum iudicant, qui agri vel argenti plus afferret, adeoque videre erat, collectarios & nummularios aliosque professiones in foro sedissimas obeuntes magistratum insignia ferre, maioremque pecuniæ vim habentibus prouincias tradere.*

§. XXIV. Interim si imperans *habiles* excludit ab officio, peccat quidem contra officium, (g) & rempublicam, sed non in eos, quos excludit, quippe qui nullum *ius perfectum* habent, *suo iure* postulandi hoc officium.

§. XXV. Denique sicuti vel inuitos cogit imperans ad officium publicum, ita quoque in eius arbitrio est, (h) *utrum renunciationem spontaneam* officialium admittere velit.

CAP. VII.

DE IURE IMPERANTIUM CIR- CA IUDICIA.

§. I.

Clauratibus constitutis, *iudicia* eo magis necessaria fuere (i), quia sine his nec vigor

(g) Vnde *iustitia distributiva*, quam statuunt Aristotelici, tantum ad *officium principis* spectat, non ad singulos in republica, ut inde possint *suo iure* officium petere, accedit, quod subditis non sit relinquendum arbitrium, utrum sint habiles ad hoc officium, quod vnice imperans assimare debet. Vnde *petenda* sunt officia, vti olim in comitiis populi R. fiebat, non *exigenda*.

(h) Ratio vbiq; eadem est. Nemo itaque pro lubitu *spartam* commissam derelinquere potest, sed prius *dimissionem* humillime petere & impetrare debet, quam si imperans denegat, *subsistendum* in officio commisso, cum semel se reipublicæ per *subiectionem omnimodam* ad quæuis onera ferenda obstrinxerit; nisi condiciones reipublicæ aliud permittant.

(i) Res clara est, & ex rationibus perspicua. Optime